

PROFİL: ANTHONY VIDLER

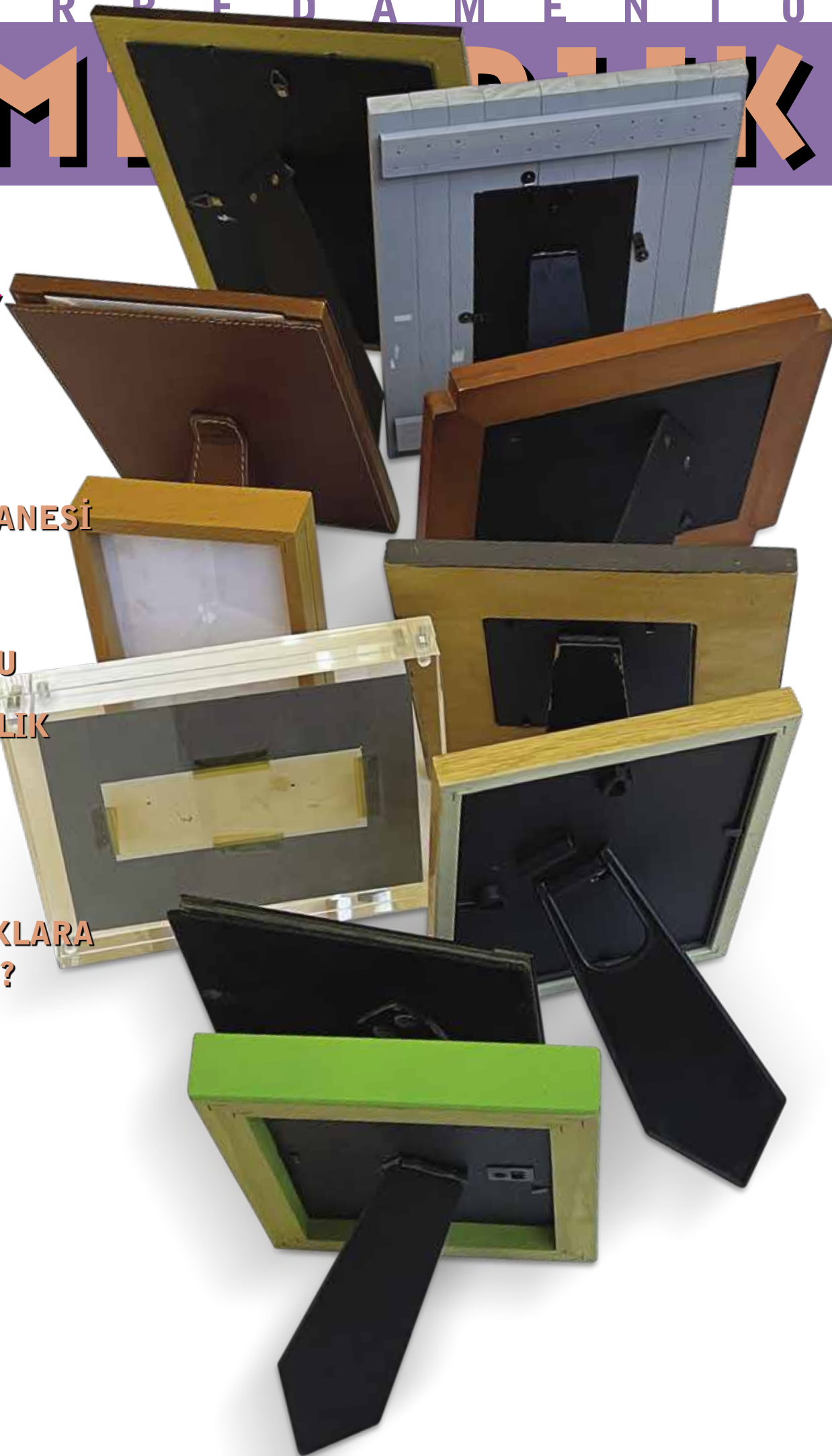
KOSOVA
ULUSAL
KÜTÜPHANESİ

ANMA:
ADNAN
KAZMAOĞLU

KURBANLIK
KONUT

VERTİKAL
NYDALEN

KİTAPLIKLARA
NE OLDU?

İçindekiler

366

Eylül-Ekim 2024

Natürist
Cennetler
34.

Hong Kong'da
I.M. Pei
Retrospektifi
38.

8 Öngörünüm

Kitaplıklara Ne Oldu? Burada Ne Olmuyor?

10 Haber / Ürün

18 Haber / Sanat

22 Haber / Mimarlık

26 Gündem / Fotoğraf

**Centre Pompidou'da
Barbara Crane Fotoğrafının İlk 25 Yılı**

30 Gündem / Tasarım

**"La naissance des grands magasins":
Büyük Mağazaların Doğuşu**

34 Gündem / Tasarım

**"Paradis naturistes":
Natürist Cennetler**

38 Gündem / Mimarlık

**Hong Kong'da I.M. Pei Retrospektifi:
"Hayat Mimarlıktır"**

42 Opus Caementicium

Balkanlar'daki "Shangdu":

**Andrija Mutnjaković'in Kosova Ulusal
Kitaplığı**

Erdem Ceylan, Hırvat mimar Andrija Mutnjaković'in tasarımı 1971'de, inşaatı 1982'de tamamlanan Priştine'deki Kosova Ulusal Kitaplığı'nı bir "salınım mimarlığı" örneği olarak değerlendiriyor. Savaş sonrası mimarlık ütopyalarının sosyalist idealler doğrultusunda bir türevi olarak nitelediği yapıyı, S.T. Coleridge'in "Kublay Han" şiirinde betimlenen parlak kubbelerle örtülü Shangdu kentinin Balkanlar'daki izdüşümü olarak ele alıyor.

48 Anma

**Adnan Kazmaoğlu (1948-2024):
Bir Yalnız Adam**

Geçtiğimiz Mayıs ayında yitirdiğimiz mimar Adnan Kazmaoğlu'nu meslektaşları, çalışma arkadaşları ve dostlarının yazılarıyla anıyoruz. Kazmaoğlu'nun mimarlık alanına katkılarını; Uğur Tanyeli, Hamdi Altunalan, Bora Çınarlı,

ARREDAMENTO
MİMARLIK

ISSN 2536-4952
Sayı 366 Eylül-Ekim 2024
Fiyatı 260 TL
Ulusal Süreli Yayın
İki Aylık Mimarlık ve Tasarım Kültürü Dergisi

YAYIN
Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Banu BİNAT
Yayın Koordinatörü
Uğur TANYELİ
İletişim Koordinatörü
Neslihan ŞİK

Editör
Sibel SENYÜCEL
Yardımcı Editör
Aslı ERDEM
Ülkü KARABURÇAK
Grafik Uygulama
Gül DÖNMEZ

İletişim ve Reklam
Müşteri İlişkileri Yönetmeni
Ayşegül TUĞTEPE

info@binatdanismanlik.com
Tel: 0212 259 90 79

Kosova Ulusal Kitaplığı
42.

Profil
70.

Anma
48.

Vertikal Nydalen
102.

Kurbanlık Konut
108.

Onur Dayıoğlu, Celal Abdi Güzer, Doğu Kaptan, Elif Kınıkoğlu, Mehtap Kocaman, Hayriye Sözen, Taner Tombuloğlu ve S. Ata Turak değerlendiriyor.

70 Profil

Anthony Vidler'in Ardından: Tarihçinin Çağdaşlığı

Mimar, akademisyen, mimarlık tarihçisi ve kuramcısı Anthony Vidler'ı 19 Ekim 2023 tarihinde kaybettik. Vefatı, tarihyazımının mimarlık camiası için adı konmasa da ne kadar etkili olduğunu bir kez daha hatırlattı. Yakın tanıdıkları için esprili, candan, çok güzel taklit yapan, New York tutkunu, sık sık üniversite değiştirse de kimseyle arasını bozmayan ve bağlarını koparmayan bu akademisyen, kitaplarını okuyanlar için 18. yüzyıldan 1960'lara, psikanalizden edebiyata çok kapsamlı bir kuram ve tarih dağarcığı üzerinde ilham veren bir yazardı. Geniş bir okuyucu kitlesine ulaşmasını sağlayan kapsamlı ve farklı konularla ilgilenmesine rağmen, Vidler için çoğu kitabının itici gücü olan başlıca soru şuydu: "Çağdaş mimarlık için tarih nerede durur?". Aydınlanma dönemi tarihçisi olarak,

Ledoux, Quatremere de Quincy gibi 18. yüzyıl mimarlık kuramcılarının 1960'ların mimarları tarafından keşfedilmesine aracı olmuştu. Yaşamı boyunca, tarihçinin mimarlıktaki failliğini birden fazla şekilde bahsetmiş; kendi de aynen incelediği tarihçiler gibi modern mimarlığın tanımı ve çağdaş mimarlığın geleceğini kitapları üzerinden şekillendirmişti.

Vidler'in akademik ve kuramsal üretimi odağında, eleştirel değerlendirmeleri, kişisel tanıklıkları ve anekdotları biraraya getiren dosyada; Esra Akcan, Emily Apter, Victor Burgin, Beatriz Colomina, Hayley Eber, Andreas Huyssen, Spyros Papapetros, Alican Taylan, Asya Ece Uzman ve Mark Wigley'in katkılarına yer veriliyor. Dosyada ayrıca Vidler'in bir metni dünyada ilk kez hem ana dilinde hem de Türkçe olarak yayınlanıyor.

102 Mimarlık

Snohetta'nın Sürdürülebilir Yaşam Kulesi: "Vertikal Nydalen"

Snohetta, Oslo'nun eski sanayi bölgesindeki dönüşüme, geçtiğimiz Nisan ayında yapımı tamamlanan projesi Vertikal Nydalen ile

katılıyor. Bölgenin canlı bir yerleşim alanı haline getirilmesi hedefinin bir parçası olarak geliştirilen kompleks, mekansal biçimleniş kadar sürdürülebilir bir model oluşturma iddiasıyla da günümüzün karma kullanımlı yapı tipolojilerinden ayrışıyor.

108 Düşünce

Kurbanlık Konut

Murat Çetin, bugünün Türkiye'sinde mimari çevrenin üretiminde mimarın rolü üzerine bir değerlendirme yaparak; mimarlığın ve mimarların konut üretiminin neresinde ve ne kadar yer aldığını tartışıyor.

112 Yayın

Luigi Moretti: Lessons of SPAZIO; Protest Architecture: Structures of Civil Resistance; Cumhuriyet'in 100 Yıllık Serüveninde Yerel Yönetimler ve Şehircilik.

Yayın Kurulu

Prof.Dr. Ali Cengizkan (Kapakokya

Üniversitesi)

Prof.Dr. Arzu Erdem (İstinye Üniversitesi)

Prof.Dr. Arda İnceoğlu (Oxford Brookes

Üniversitesi)

Prof.Dr. Ayşen Savaş (ODTÜ)

Prof.Dr. Ayşe Şentürer (İTÜ)

Prof.Dr. Uğur Tanyeli (İstinye

Üniversitesi)

Prof.Dr. Ahmet Tercan (MSGSÜ)

Dergi Konsept Tasarımı

Emre ÇIKINOĞLU, BEK Tasarım

Kapak Tasarımı

Bülent ERKMEN

Kapak Prodüksiyon

BEK Tasarım

Kapak Fotoğrafı

Emre ERKMEN

Kapak Uygulama

Bariş AKKURT, BEK Tasarım

Baskı: Promat Basım Yayın San. ve Tic. A.Ş.

Orhangazi Mahallesi, 1673. Sokak, No: 34

Esenyurt / İSTANBUL

www.promat.com.tr

Telefon: +90 (212) 622 63 63

Sertifika No: 44762

Yönetim: Binat İletişim & Danışmanlık

Barbaros Bulvarı, Dörtüzlü Çeşme Sokak, Güneş

Apartmanı, No:2 D:7 Kat:6 34353 Beşiktaş /

İSTANBUL

Telefon: +90 212 259 90 79

E-posta: info@binatdanismanlik.com

Abonelik ve Dağıtım

Sinem YILMAZ

abone@binatdanismanlik.com

Tel: 0212 259 90 79

www.arredamentomimarlik.com

www.binatdanismanlik.com

Arredamento Mimarlık Dergisi'nde yayınlanan yazılardan alıntı yapmak kaynak belirtmek koşuluyla serbesttir. Yazılardaki düşünceler yazarlarına ait olup Arredamento Mimarlık Dergisi'ni bağlamaz. Reklamlar reklam verenin sorumluluğundadır. Arredamento Mimarlık Dergisi reklamlarda verilen bilgilerden dolayı sorumlu tutulamaz.

Kurbanlık Konut

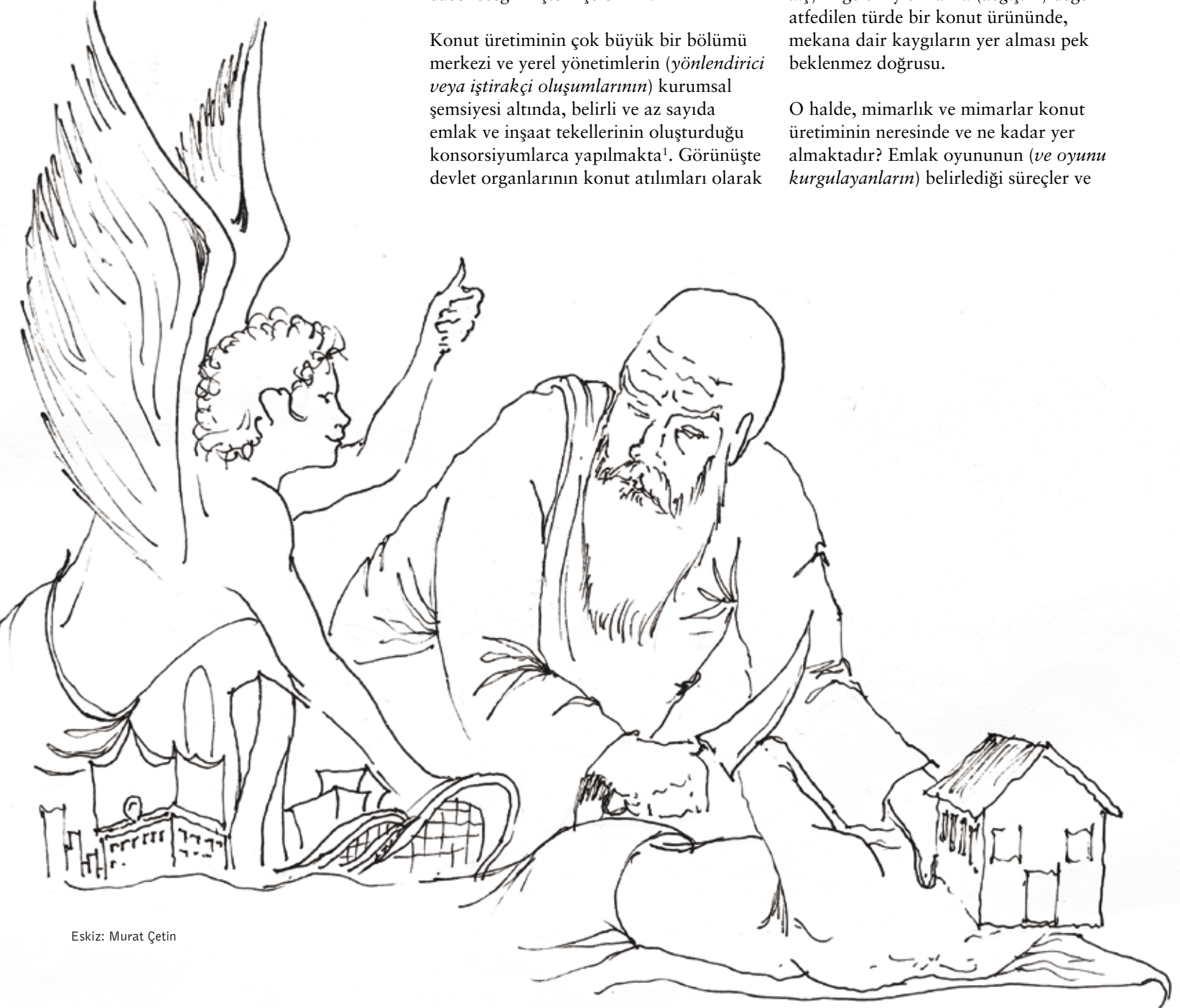
Murat Çetin bugünkü Türkiye’de mimari çevrenin üretiminde mimarın rolü üzerinde bir değerlendirme yapıyor. Mimarlığın ve mimarların konut üretiminin neresinde ve ne kadar yer aldığını tartışıyor. Emlak oyununun ve o oyunu kurgulayanların belirleyici olduğu süreçler ve yasal/operasyonel çerçeveler kapsamında, mimarların sürecin en sonunda ve sadece pişmiş aşın çetnisini kontrol eden bir aktör, hatta figüran olarak yer aldıklarını ileri sürüyor.

Murat Çetin ■ Yapılı çevrenin büyük bir çoğunluğunu kapsamasına rağmen “konut” olgusunun, (*azımsanmayacak bir süredir*) tasarım açısından kimin ilgi veya sorumluluk alanında olduğu sorusu, zihnimizi zaman zaman meşgul etse de bunun yanıtını pek vermek istemeyiz. Çünkü bu sorunun gerçek cevabının ve bu cevabın arkaplanının bizi biraz rahatsız edebileceğini içten içe biliriz.

Konut üretiminin çok büyük bir bölümü merkezi ve yerel yönetimlerin (*yönlendirici veya iştirakçi oluşumlarının*) kurumsal şemsiyesi altında, belirli ve az sayıda emlak ve inşaat tekellerinin oluşturduğu konsorsiyumlarca yapılmakta¹. Görünüşte devlet organlarının konut atılımları olarak

lanse edilen bu kitlesel üretimin sonuç ürünlerinin, bu tekelere önemli rantlar kazandırırken sadece belli bir kesimin erişebildiği ve tartışılır niteliklerine rağmen fahiş fiyatlarla edinilebilecek “yaşam kapsülü kümelenmeleri” olduğunu alenen gözleriz. Böylesine anonim kullanıcıya ve şablon tüketime yönelik bir süreçte de tektipleştirilmiş ancak (*çoğunlukla da dış*) imgelemiyile marka (*değişim*) değeri atfedilen türde bir konut ürününde, mekana dair kaygıların yer alması pek beklenmez doğrusu.

O halde, mimarlık ve mimarlar konut üretiminin neresinde ve ne kadar yer almaktadır? Emlak oyununun (*ve oyunu kurgulayanların*) belirlediği süreçler ve

çerçeveler kapsamında², mimarlar sürecin en sonunda ve sadece pişmiş aşın çeşnisini kontrol eden bir aktör (*batta figüran*) olarak yer alırlar. Çok yakında (*özellikle de teknolojik mimarlık enstrümanlarının çok hızlı gelişmesiyle*) bu figüranlara da gerek kalmayacağını tahmin etmek zor değil.

Peki, bunun nedeni nedir? Cevabı oldukça basit: Artık “mimarın yapıları, konutları, çevrelerini ya da dış mekanlarını; kullanıcılar, geniş kitleler ve kamu için tasarladığı” gibi yüce bir yalana gerek kalmamıştır. O sözde etik kamufajlı aşama çoktan geçilmiştir. Yapı endüstrisinin her zaman daha da fazla verimlilik, emlak endüstrisininse sürekli spekülasyon rant yaratılmasına yönelik talepleriyle fütursuzca türeyegelen yaşam kapsülü yığınları artık durmaksızın ve sorgusuz sualsiz etrafımızı kuşatabilmekte. O halde mimarlığın o epik ve lirik “kamu yararı için tasarım” söylemine de hiç ihtiyaç yoktur.

Konut, mevcut yeni dünya düzeninin mekansallaşma anlatısına kurban verilmiştir. Daha önce kolektif bir faaliyetken, mimar gibi bir aracı-yetkiliye devredilerek ilk kez adak olarak verilen konut üretimi, bu kez de aracı ve kalıcı olarak kurban edilmiştir. Kendi ellerimizle feda ettiğimiz bir öz evlat olarak dilden dile aktarılabilecek eski bir hikaye halini almak üzeredir.

Burada, tüm inanç sistemlerinde, “kutsal varsayılan itaat ve fedakarlığın önemi ve değeri” anlatısını güçlendirmek üzere karşımıza çıkan Hz. İbrahim’in küçük oğlu İshak’ı (*Tevrat’takinin aksine kimi İslami kaynaklara göre de büyük oğlu İsmail’i ve Hristiyanlıkta Tanrı’nın oğlu İsa’yı insanlık için*) kurban etmesi hikayeleri akla geliyor. Bu hikayelerin, konutun mimarlık tarafından “yeni bir (ekonomik) inanç sistemi” için kurban edilmesi hikayesine benzer yönleri var kuşkusuz. Denebilir ki yeni kutsallığımız haline getirilen Neoliberalizm’in yüce güçleri, sadakatini ispatlaması için Mimar’dan (*ve mimarlıktan*) öz evladı olan konutu kurban etmesini istemiş ve bu fedakarlık karşısında ödüllendirileceğini vadetmişlerdir. Nitekim öyle de olmuştur. Hz. İbrahim’in hikayesindekinin aksine öz evladın kurban edilmesine izin verilmiş ama bunun karşılığında bir teselli ve/veya telafi ödülü sunulmuştur. Hz. İbrahim’in hikayesinde evladını katletmesine razı gelmeyen merhametli Tanrı ve onun elçi kıldığı Cebrail’in görevini üstlenen emlak ve inşaat endüstrisinin (*bu kez*)

acımasız yatırımcı kurmayları ve mimarlık camiasının belagat sahibi kanaat önderleri, kurban edilecek bir koyun (*veya koç*) yerine, tükettikçe kendiliğinden çoğalacak alengirli bina türleri sunmuşlardır sadık ve fedakar Mimar’a. Adeta kurbanlık koyunları gibi, derisi (*kabuğu*) defalarca yüzülebilecek, çeşitli şekillerde yeniden yoğurulup biçimleniverecek yepyeni oyuncaklar yollanmıştır sadakatini kanıtlayan Mimar’a: Kültür merkezleri, alışveriş merkezleri, ulaşım transfer merkezleri, turizm merkezleri, ziyaretçi merkezleri, iş merkezleri, kuleler, gökdelenler vs. Bunlarla maharetle oynamaya başlayan Mimar, sisteme inancın, itaatın ve hizmetin örnek bir neferi olarak neredeyse neoliberalizmin azizleri mertebesine yükselmeye başlamıştır.

Konut tasarımı gibi çok da pirim getirmeyen bir mecrada; insan hayatı, onun çeşitliliği, zenginliği, karmaşası, insanlık kültürü, gelenekler, birikimler, tipolojiler, kolektif dinamikler, toplumsal düzen - mekansal düzen bağıntıları, kamusal hayat, mekansal hak, mekansal adalet, iç mekan - dış mekan ilişkileri, insan algı ve duyuları, mekan psikolojisi, renk, doku, malzeme vb. birçok karmaşıklıkla başetmeye çalışmaktansa, yeni vadedilen ikonik yapılarda rekabetçi becerilerini göstermeye çabalamak daha cazipti mimar için. İnsanları bugün içine hapsedildikleri “bir koridora dizili odalar” kısır-döngüsünden çıkarıp onlara yaşanabilir mekansal çevreler sunmak için onca araştırmaya, etüde, gayrete değer miydi hiç? Hele ki birkaç kabuk ve form numarasıyla dikkat çekip medyatik bir başarıyla sistemde öne çıkmak, sahne ışıkları altında parlamak ve sırtı sıvazlanmak varken. Tabii ki bu uğurda konut kolaylıkla gözden çıkarılabilir bir oyuncaktı mimarlık için. Daha “kutsal” bir dava için kolayca kurban edilebilir bir unsurdur.

Tüketim, gösteri ve gerçek-ötesi toplumunun mimari meşgaleleri de bu tür akrobasi-dostu yeni yapı türlerine odaklanmalıydı zaten. Konut gibi sıradan insanlara ve onların gündelik hayatlarına yönelik basit bir işle koskoca mimarlar uğraşacak değildi herhalde. Sistem hazretleri bu “vasat” nitelikli bina edimini kendi başına (*geliştirdiği bina endüstrisinin ürün ve teknikleriyle*) kolayca halledebilirdi, mimarların o güzel ve yaratıcı kafalarını bu dünyevi işlerle yormalarına hiç gerek yoktu. Onlar daha yüce bir iş için görevlendirilmiş ve bu doğrultuda göz kamaştırıcı vaatlerle mazhar olmuşlardı.

Tanrı’nın konumuna göz diken en üst düzey yönetimler, Cebrail’in yerine geçen yapı çevre melekleri aracılığıyla, mimarın veya kamu adına konut üretebilecek oluşumların elinden alınırken konut yerine, kurbanlık bir koyun yollamadıkları gibi, üstüne bir de “kurbanlık konut” imalatını, satışını ve işletmesini tekeline alan oluşumların ürettiği yaşam kapsülü istiflerine yoğun talep gösterecek, bunlar için astronomik bedelleri (*gerekirse boğazına kadar ve ömür boyu borçlanarak*) ödeyecek itaatkar sürüler veya her tür medyayla formatlanmış hipnotize kitleler yollamışlardır. Bu paralyze kitleler için konut, bir yaşam mekanı olmaktan artık tümüyle çıkmış, satın alırken birkaç sene sonra emtia değeri olarak ne kadar pirim yapacağı hesaplanarak edinilen bir meta nesnesi haline gelmiştir. Ne var ki konut meselesi hakkında ustaca kitleselleştirilmiş bu salt ekonomik dürtü de yeni tanrılar için tatmin edici olmamıştır. Artık neredeyse kutsanmış Neoliberal kentleşme politikalarının önemli manivelalarından olan kentsel dönüşümün itibarlı melekleri aracılığıyla, Tanrı’nın itaat etmeyenlere yönelik bir gazabı olan deprem korkusunu da her fırsatta ruhlara işleyerek³, konut konusundaki tüm iradeyi TOKİ gibi merkezi ve yerel belediyelerin KIPTAŞ vs. gibi iştirakleri vasıtasıyla (tek)ellerine almayı başarmışlardır.

Tam bu sırada mimarlık okullarında da konut tasarımı gündemden neredeyse tamamen düşürülmüş ve itibarsızlaştırılmıştır. Söz konusu ortamda, zaten kötü fiziki çevrelerde yaşayıp yetişegelen yeni nesil mimar adayları, bu konuya dair duyarlılık geliştirme potansiyellerini de daha oluşmadan yitirmeye başlarlar. Konutun yapısal ve materyal boyutlarına dair bilgi ve bilinç eksikliklerini bir an için bir kenara bırakalım. Konut tarihi ve evrimine dair bilgi külliyatından haberdar olunmaması problemini de gözardı edelim. Fakat, stüdyolarda kentsel tasarım problemleri kapsamında ve ölçeğinde ele alınan konut kitlelerinin (diploma projeleri düzeyinde dahi), yaşam alanlarında doğal ışık ve hava ihtiyaçlarının belirlediği derinlik ölçülerinden bihaber, “imkansız” *sketchup* blokları halinde bilinçsizce tasarlanmakta olduğunu görüyoruz. Mimar adayı hasbelkader bu kitlelerin iç ölçeğine girdiğinde ise tasarımlar, “büyük prizma içinde koridora dizili küçük prizmalar” tipolojisinin ve bu planimetrisinin sefertası mantığı ile 3. boyutta tekrarinin hastalıklı ve orantısız bir karikatürize versiyonuna evrimleşmekte. Sonuç olarak konut tasarımına dair büyük bir mimari kıfayetsizlik dalga

dalga yayılıyor. Ne var ki daha yüce güncel, popüler kavramlar ve söylemler dile getirebilen mimar adaylarının bu halleri, eğitim kadrolarınca ciddi bir sorun olarak görülüyor. Zira mimarlık entelijansiyasına göre konut artık mimarlığın olsa olsa çok tali ve eskimiş bir konusudur. Konut tasarlamak mimarlık okullarında küçümsenir hale gelmiştir. Çünkü konut tasarımı çoktan başka ellere taşere edilmiş durumdadır.

Oysa dünyanın (özellikle de sosyal devlet sistemini önemli ölçüde sürdüren ülkelerin) köklü mimarlık okullarında konut hala ciddiyetle ele alınan, hatta diploma projesi düzeyinde kapsamlıca çalışılan bir mimarlık meselesi. Çünkü buralardaki mimar adayları konutu kamusal bir hizmet olarak kavrayan bir sistemin çarklarında yer alacak, kitleleri hiçe sayan bir kapsüller yığını endüstrisinde değil. Mevcut ekonominin dinamiklerine kamu yararı ilkelerine göre müdahale edilebildiği bir düzenekte, mimarların konut mekan ve çevrelerini mimarca insancıllaştırmalarına olanak tanıyan bir sistemde varolmak üzere yetişmekte, “piyasanın gereği neyse o yapılır, mimara da buna imza atmak düşer” diyen “kraldan fazla kralcı” bir ortamda değil.

Son kertede, mimarlığın kadim kökenlerinde yer alan barınma meselesinin tam da özü olan konut, geçtiğimiz 20 yılda artan bir ivmeyle mimari bir konu olmaktan çıkarılarak konut üretme tekelleri olan kurumların keyfiyetine bırakılmış durumdadır. Böylece, bugün karşımıza Fikirtepe, Zeytinburnu, Ataşehir, Kağıthane vb. sayısız facia ortaya çıkmakta. Ne var ki bu insanlık dışı yerleşkelerin alıcısı olabilecek hevesli kitlelerin de çoktan üretilmiş olduğunu görüyoruz. Mevcut ekonomik inanç sistemimiz de güya talep üzerinden şekillendiğinden konutu arz edenler kısmında da bu dip dalgaya müdahale etmeye çalışacak bir babayiğit çıkmamalıdır ki çıkmaz da zaten. Çünkü Hz. Mimar kendisine, camiasına vad edilen bereket ve nimetler karşılığında evladını kurban edeli çok olmuştur. İlginçtir ki hikayenin Tevrat’taki versiyonunda İbrahim de, Tanrı ile olan anlaşmasına, ilk olarak evini terketmeyi, kendisine ve soyuna verilmesi vad edilen yeni bir ülkeye seyahat etmeyi kabul ederek başlar; yani oğlundan önce evini, yuvasını kurban eder. Tıpkı Mimar’ın “konut” konusundaki tavizi ile çoktan yaptığı gibi. Dolayısıyla kartopu olarak başlayan sorun bugün Fikirtepe’ler ölçeğinde bir çığa dönüşür. Tüm kamusal alanları, orman alanlarını,

deprem toplanma alanlarını, kıyı şeritlerini, tersaneleri, dere yataklarını, tarihi dokuları doldurur, yıkar, geçer. “Sarı öküzü vermeyecektik” demek için artık çok geçtir.

Konutun, ticari bir meta değil temel bir kamu hizmeti, insanlığın temel barınma hakkının mekansal karşılığı olduğunun unutulmuş / unutturulmuş olması, ekonomi-politik bir tercihin sonucudur ve de her gün karşımıza şu veya bu şekilde çıkan ciddi bir kitlesel adaletsizlik ve mağduriyet doğurmaktadır. Bu aleni tuhaflik ve teslimiyet kasıtlı olarak kitlelerin gözünde normalleştirilmiş, meşrulaştırılmış ve normlaştırılmıştır. Kurban etme ritüeli amacına ulaşmış ve yeni kutsala bağlılık kemikleştirilmiştir. Bu büyük ve nedeni apaçık soruna yönelik sözde çözümler ise, problemin temel kaynağını oluşturan bu dar kısılcacın içerisinde arandığından, gerçek ve köklü bir değişim yaratmaktan uzaktır.

Oysaki konutun tekrar bir kamu hizmeti olduğunun hatırlanarak bu yönde yapılacak yasal ve ekonomik düzenlemelerle “konut sorunu” şemsiyesi altındaki tüm sorunları (konut açığı, evsiz sayısı ve boş ev sayısı çelişkisi, sosyal konut-lüks konut dengesizliği, konut sağlıksızlığı, fahiş kira ve konut bedelleri, konut tektipleşmesi, konut çevreleri niteliksizleşmesi vb.) kolayca ve mimarca çözmek mümkündür. Ancak mevcut durumda bu tür bir yaklaşım asla istenmez ve bu yöndeki tüm önerilerin olanaksızlığı üzerine sayısız kompleks argüman ve retorik üretilir.

Konuta dair bugün söyleyecek sözü, üretecek fikri, çalışacak hevesi/azmi, yenilik yaratacak coşkusu, araştırarak ilgisi, birikimin derinliğini kavrayacak sabrı, yorumlayacak muhakeme yeteneği kalmayan mimarlık ortamı, bu işi sermaye açısından zaten son derece verimli bir şekilde üreten mekanizmaya gönül rızası ve iç huzuruyla terketmiştir. Teoloji literatüründe İbrahim’in öyküsünün, bir kişinin Tanrı’yı memnun etmek için ne kadar ileri gitmeye razı olduğunu örneklemesi gibi, mimarlığın konutu yeni düzene kurban etmesi de mimarların sisteme itaat için neleri feda edebileceğinin bir göstergesidir. Peki mimarlık, konutun kendi meselesi ve konut üretiminin bir kamu hizmeti olduğu gerçeğini, kendisinin de aslen kamuya hizmet etmesi gerektiğini bir gün hatırlamak zorunda kalacak mıdır? Tahmin etmek bugünkü sisli ve karanlık ortamda kolay görünmüyor.

■ Murat Çetin, Mimar, Prof.Dr.

Notlar:

- 1 Ali Ender Ulusoy, “Türkiye’de Konut Politikaları: Tarihsel Süreç ve Aktörlerin Rolü”, *Kamu Yönetimi ve Politikaları Dergisi*, 1/3, 2020, s. 87-123; Emin Yılmaz, “Konut Sorunu ve Toplu Konut Üretiminde Toki’nin ve Belediyelerin Rolü”, *Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3/7, 2016, s. 31-50; Semra Purkis, “İstanbul’da İnşaat Odaklı Birikimin Durdurulamayan Yükselişi: Konut Fazlasına Karşın Artan Konut Açığı”, *Mülkiye Dergisi*, 40/4, 2016, s. 91-111; Havva Ezgi Doğru, *Çılgın Projelerin Ötesinde: TOKİ, Devlet ve Sermaye*, İletişim Yayınları, İstanbul, 2021.
- 2 Murat Çetin, *Şahlar, Piyonlar ve (Meta)Kent; Totaliter Siyasetin Oyun Tahtası Olarak ‘Buharlaştırılan’ Kent Mekânı*, Nika Yayınevi, Ankara, 2024.
- 3 Naomi Klein, *Şok Doktrini; Felaket Kapitalizminin Yükselişi*, Agora Kitaplığı, İstanbul, 2010.